

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

A început reforma Curții Supreme de Justiție

Începe vetting-ul judecătorilor – judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt primii

Luna martie – „norocoasă” pentru mulți judecători bănuți de îmbogățire ilicită

Radiografia audierilor Comisiei Pre-Vetting (III) – candidații non-judecători pentru CSM

Curiozități despre Adunarea Generală a Judecătorilor din 17 martie

Opiniile juridice ale CRJM – februarie-martie 2023

Comisia de la Veneția propune îmbunătățirea mecanismului de reducere a influenței oligarhilor

Pe scurt

Despre CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic.

SUSȚINE CRJM

A ÎNCEPUT REFORMA CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE

La 30 martie 2023, **Parlamentul a adoptat** în lectură finală **Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție (CSJ)** și **Legea privind evaluarea externă a judecătorilor CSJ**. Acestea **au intrat în vigoare** în data de 6 aprilie 2023. Legile au fost adoptate în contextul inițiativei autorităților de a combate corupția din justiție. Reforma CSJ **a fost avizată pozitiv** de către Comisia de la Veneția.

Legea cu privire la CSJ conține mai multe aspecte inovatoare privind rolul, atribuțiile CSJ, și modul de selectare și numire a judecătorilor. Astfel, noile prevederi limitează considerabil competența CSJ de a examina circumstanțele de fapt din dosarele examinate. Aceasta este transformată într-o adevărată curte de casație, care are rolul principal de a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legislației în sistemul de justiție. Legea prevede totuși că CSJ poate examina circumstanțele de fapt și substitui instanțele inferioare dacă sunt constatate abuzuri realizate de curțile de apel. Adicional, crearea colegiilor specializate au fost excluse, organizarea internă, inclusiv specializarea judecătorilor, fiind lăsată la discreția Plenului Curții. Noua lege reduce numărul judecătorilor CSJ de la 33 la 20, iar pentru funcția de judecător al CSJ vor putea candida nu doar judecătorii de carieră, cum a fost până acum, ci și avocații, procurorii sau profesorii universitari în domeniul dreptului. Vor putea candida pentru CSJ judecătorii cu mai mult de 8 ani de experiență și avocații, procurorii și profesorii universitari cu mai mult de 10 ani de experiență. Înainte de concurs, etica și integritatea candidaților vor fi evaluate de către o comisie externă. Doar candidații care vor promova această evaluare vor fi admiși la concurs. Pe 10 aprilie, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) **a anunțat** deja concursul pentru selectarea noilor judecători. Termenul limită pentru depunerea dosarelor este 10 mai 2023.

Judecătorii, președintele și vicepreședintele CSJ sunt selectați conform unor criterii și proceduri speciale. Spre deosebire de situația actuală, candidații nu vor mai urma să fie evaluați de Colegiul de selecție a judecătorilor și de Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor. Selectarea va fi făcută exclusiv de către CSM. În următoarele săptămâni, CSM urmează să adopte un regulament în acest sens.

Legea limitează totodată considerabil competențele Președintelui CSJ – formarea completelor, angajarea secretarului general, bugetul

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Noua CSJ va avea un număr mai mic de judecători, care urmează să promoveze vetting-ul, competențele ei s-au redus, iar personalul care asistă judecătorii de asemenea va fi evaluat.

instanței vor trece în competența Plenului. De asemenea, procedura de numire a Președintelui CSJ este schimbată. Candidații care nu vor avea susținerea a cel puțin 3 judecători CSJ nu vor putea candida la această funcție. Președintele CSJ va fi ajutat doar de un singur Vicepreședinte, nu de doi cum este în prezent. Nimeni nu va putea deține funcția de președinte sau vicepreședinte a CSJ mai mult de două mandate. În prezent, legea permite exercitarea a mai mult de două mandate, cu condiția ca acestea să nu fie consecutive.

Curtea va examina cauzele, de regulă, în complete formate din 3 judecători, nu din 5, cum este în prezent. Procedura de examinare a dosarelor de către CSJ încă nu a fost modificată. [Un proiect în acest sens](#) este promovat în prezent de către Ministerul Justiției. Din acest proiect rezultă că CSJ va examina ca prima și ultima instanță contestațiile împotriva hotărârilor CSM și a Consiliului Superior al Procurorilor. În prezent acestea sunt examinate de către Curtea de Apel Chișinău. De asemenea, proiectul prevede modificarea considerabilă a temeiurilor de recurs și a procedurii de examinare a admisibilității acestora.

Noua lege oferă o mai mare flexibilitate în ceea ce privește personalul care asistă judecătorii CSJ. Noua lege prevede introducerea funcției de jurisconsult, care va avea sarcina de uniformizare a practicii CSJ și va coordona activitatea tuturor asistenților judiciari din cadrul CSJ. Secretarul General al CSJ va administra instanța și va coordona activitatea personalului tehnic. Atât Secretarul General cât și Jurisconsultul vor fi numiți de către Plenul CSJ, nu de către Președintele CSJ, cum este în prezent. Aceștia urmează a fi selectați în baza unui concurs public. Numărul personalului nu mai este menționat expres în lege și va depinde de bugetul CSJ. Legea cu privire la CSJ mai prevede că până la sfârșitul anului tot personalul CSJ va fi evaluat de către noii judecători ai CSJ.

ÎNCEPE VETTING-UL JUDECĂTORILOR – JUDECĂTORII CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE SUNT PRIMII

Pe 30 martie 2023 a fost adoptată de către Parlament și Legea cu privire la [evaluarea externă a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al CSJ](#). Conform acestei legi, evaluarea integrității etice, financiare și profesionale a acestora va fi realizată de o Comisie de evaluare externă (Comisia de vetting). Aceasta va fi alta decât [Comisia Pre-Vetting](#). Noua Comisie de evaluare, a cărei componență nominală va fi confirmată de către Parlament în termen de 15 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va fi constituită din 6 membri numiți cu votul a 3/5 din deputații aleși. Trei membri ai Comisiei vor fi cetățeni ai Republicii Moldova, numiți la propunerea fracțiunilor parlamentare, iar alții trei vor fi numiți la propunerea partenerilor de dezvoltare. Comisia de vetting va fi, cu toate acestea, independentă funcțional și decizional față de orice persoană fizică sau juridică, inclusiv față de cei care au participat în procesul de desemnare a membrilor acesteia.

În termen de 6 luni de la data demarării procedurii, toți judecătorii și candidații la funcția de judecător al CSJ urmează a fi evaluați de către Comisia de vetting.

Vetting-ul CSJ a dus la demisia a 75% din judecătorii CSJ, iar autoritățile au identificat soluții pentru a evita blocajul CSJ. Nu este clar însă dacă acestea vor fi eficiente.

Membrii Comisiei vor analiza informații privind integritatea etică și financiară atât a actualilor judecători ai CSJ, cât și a candidaților la funcțiile vacante. Comisia va analiza dacă aceștia nu au luat decizii arbitrare, dacă nu au admis evaziuni fiscale de proporții și dacă își pot justifica averea. Acest exercițiu va fi aplicat o singură dată. Urmare a evaluării judecătorilor sau candidaților la funcția de judecător al CSJ, Comisia de evaluare va întocmi un raport care va conține faptele relevante, motivele și concluzia privind promovarea sau nepromovarea. Raportul va fi expediat CSM, care va lua o hotărâre finală. În cazul constatării existenței anumitor circumstanțe de fapt sau erori procedurale care pot avea impact asupra rezultatului procedurii de evaluare, CSM va putea respinge raportul și dispune, o singură dată, reluarea procedurii de evaluare. Hotărârea CSM va putea fi contestată la CSJ.

Judecătorii CSJ, care au promovat vetting-ul, își vor putea continua activitatea la CSJ, iar candidații care au promovat evaluarea, vor putea participa la concursul pentru CSJ. Desemnarea câștigătorilor concursului va fi făcută de către CSM, iar numirea în funcția de judecător CSJ va fi făcută de Președintele țării. În cazul judecătorilor sau candidaților la funcția de judecător al CSJ care nu vor promova evaluarea, aceștia vor fi eliberați din funcția publică pe care o dețin (în cazul judecătorilor, procurorilor și, după caz, a profesorilor universitari) și nu vor mai avea dreptul de a exercita funcția de judecător și alte funcții de demnitate publică timp de 7 ani, fiind totodată lipsiți de dreptul la indemnizația unică de concediere și dreptul la pensia specială.

În ajunul acestei reforme și având în vedere că niciunul din cei trei candidați de la CSJ care au candidat pentru CSM nu au promovat pre-vetting-ul, 20 din cei 25 de judecători CSJ au demisionat ([găsiți detalii în Buletinul CRJM nr. 54](#)). Este evident că pentru judecătorii CSJ, procedura de evaluare externă implică [prea multe riscuri](#) privind activitatea profesională și reputația acestora, demisia fiind în aceste circumstanțe o soluție preferată de majoritate.

La 31 martie 2023, membrii Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) [au decis](#) adoptarea unei măsuri extraordinare de interdicere a demisiilor a șapte judecători CSJ pe un termen de 30 de zile. Se dorea astfel asigurarea funcționalității CSJ, la care ar urma să activeze pentru 30 de zile 12 judecători în loc de cinci. După ce cei șapte judecători, care urmau să plece în demisie pe 1 aprilie 2023, au refuzat să examineze dosare, CSE [și-a anulat](#) decizia. În schimb, se dorește transferul temporar la CSJ a judecătorilor din instanțele inferioare cu o vechime de peste opt ani. Transferul va fi făcut rapid de către CSM, iar un concurs în acest sens deja [a fost anunțat](#).

LUNA MARTIE – „NOROCOASĂ” PENTRU MULȚI JUDECĂTORI BĂNUIȚI DE ÎMBOGĂȚIRE ILICITĂ

În luna martie 2023, mai multe hotărâri ale Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) de eliberare a acordului la efectuarea urmăririi penale în privința unor judecători au fost anulate de Curtea de Apel Chișinău (CA Chișinău). Motivele exacte ale anulărilor nu sunt cunoscute deocamdată.

Anularea hotărârilor CSM ar putea „scoate basma curată” judecătorii bănuiți de comiterea acestor infracțiuni.

La 6 martie 2023, CA Chișinău a **anulat hotărârea** CSM, prin care Liliana Andriaș nu a fost transferată la Judecătoria Chișinău, dar eliberată din funcția de judecătoare. CSM în 2014 a **refuzat transferul** judecătoarei urmare a informației Serviciului de Informare și Securitate privind caracterul ei părtinitor la examinarea unor dosare. Dna Andriaș este una din cei 14 judecători vizați în dosarul „Laundromatul rusesc” (mai multe detalii în **Buletinul CRJM nr. 30**). Ea a activat în Judecătoria Comercială de Circumscripție, desființată în 2017. CA Chișinău a obligat CSM să o restabilească în funcție.

La 15 martie 2023, judecătorul Aureliu Postică de la Judecătoria Chișinău, bănuit de îmbogățire ilicită, a fost scos de procurori de sub urmărire penală, iar **dosarul penal a fost clasat**. În septembrie 2022, CSM a eliberat acordul pentru pornirea urmăririi penale în privința acestuia (mai multe detalii în **Buletinul CRJM nr. 49**). Procuratura a constatat, după 6 luni de la intentarea dosarului, că lipsesc elementele constitutive ale infracțiunii de îmbogățire ilicită. În schimb, la 3 aprilie 2023, Procuratura Anticorupție a finalizat **o altă cauză penală împotriva dlui Postică**. El este acuzat că a introdus falsuri în declarațiile de avere, declarând venituri de peste 800 000 MDL fără a le obține cu adevărat.

La 27 martie 2023, CA Chișinău a anulat hotărârile CSM în privința a trei judecători cercetați pentru îmbogățire ilicită – Tatiana Avasiloaie, Alexandru Gheorghieș și Ion Druță. Hotărârea CSM în privința judecătoarei Tatiana Avasiloaie a fost emisă la 9 noiembrie 2021, după ce Autoritatea Națională de Integritate a stabilit o diferență substanțială de peste un milion MDL între averea și veniturile judecătoarei, manifestată **prin deținerea unui apartament de lux** în centrul capitalei.

Hotărârea CSM în privința fostului președinte al CA Bălți, Alexandru Gheorghieș, a fost emisă la 16 noiembrie 2021. Dosarul penal are la bază **tranzacțiile familiei Gheorghieș** cu familia femeii de serviciu și a șefului serviciului aprovizionare tehnico-materială a CA Bălți. Fostul judecător ar fi obținut în 2020, în urma unui contract de schimb cu aceștia, o casă de locuit, cedând un apartament. Totodată, fiul angajaților CA Bălți deținea un automobil de lux utilizat de către fostul judecător.

Hotărârea CSM în privința fostului președinte al Curții Supreme de Justiție, Ion Druță, a fost emisă la 24 octombrie 2019. Dosarul penal are la bază o discrepantă substanțială între veniturile legale declarate și proprietățile dobândite de membrii familiei Druță în perioada 2016-2019. Deși veniturile nu le permiteau, fiica, socrii și părinții pensionari ai judecătorului au cumpărat mai multe bunuri imobile în Chișinău, care valorau peste 13 milioane MDL.

Dosarele inițiate pe numele judecătorilor Avasiloaie și Gheorghieș se află la faza de urmărire penală, iar dosarul lui Druță a fost transmis în instanță în septembrie 2022. Deciziile motivate ale CA Chișinău încă nu au fost publicate, dar reprezentantul CA Chișinău a **confirmat că hotărârile CSM** au fost anulate pentru „încălcări de procedură”, fără a specifica în ce au constat acestea. Din practica anterioară, anularea hotărârilor CSM anulează acțiunile de urmărire penală efectuate și ar trebui să ducă la clasarea cauzelor penale. Judecătoria

Ecaterina Palanciuc a făcut parte din toate cele trei complete de judecată care au examinat contestările hotărârilor CSM. Procuratura a anunțat că va contesta cu recurs deciziile CA Chișinău.

RADIOGRAFIA AUDIERILOR COMISIEI PRE-VETTING (III) – CANDIDAȚII NON-JUDECĂTORI PENTRU CSM

La 17 ianuarie 2023, Comisia Pre-vetting a anunțat demararea procedurii de evaluare a celor 12 candidați non-judecători la funcția de membru în CSM, înaintați de Parlament. Anterior, în Buletinele informative nr. 51 și nr. 52, CRJM a prezentat radiografia audierilor candidaților la CSM din partea judecătorilor, iar în Buletinul informativ nr. 53, am analizat rezultatele audierilor acestora și am descris etapele următoare.

La 27 ianuarie 2023, Comisia a anunțat despre primele decizii în privința a trei candidați non-judecători. Astfel, [Evgheni Florea](#), profesor universitar la Universitatea de Stat din Comrat, și [Ilie Mămăligă](#), avocat, nu au promovat evaluarea pe motiv că nu au depus în termen declarația de avere și interese personale pentru ultimii 5 ani. Candidatul [Feodor Bria](#), lector la Universitatea Liberă Internațională, s-a retras din concurs. Ulterior, la 15 februarie 2023, Comisia Pre-vetting a anunțat despre retragerea din concurs a candidatei [Ludmila Ouș](#). Retragerea din concurs de asemenea are drept consecință nepromovarea evaluării.

La 1 martie 2023, a fost dat start audierilor, iar [Tatiana Chiriac](#) a fost prima candidată audiată. Ea a fost întrebată despre fondarea în 2020 a unei societăți comerciale de agrement în raionul Călărași, despre arendarea de către această societate a opt parcele de teren de la fiul candidatei, despre lucrările de reconstruire a unui canal de irigare folosit în activitatea societății și modul de folosire a terenurilor agricole arendate de către societate. La fel, candidata a primit întrebări cu privire la nedepunerea declarațiilor de avere și interese personale la momentul numirii în 2013 și eliberării în 2016 în/din funcția de șef al secretariatului Judecătorei Călărași. Ulterior, Comisia Pre-vetting a întrebat candidata cu privire la procurarea în 2015 a unui automobil de model Honda CR-V, anul de fabricație 2011, la un preț de 100 000 MDL, care a fost importat în țară în 2014 la un preț total de 218 000 MDL, și ulterior vândut în 2017 la un preț menționat în contract de 50 000 MDL. Tatiana Chiriac a indicat totuși în declarația de avere și interese personale că prețul de vânzare a fost de 100 000 MDL. Candidata a mai fost întrebată despre procurarea în 2017 a unui automobil de model Dacia Duster, anul de fabricație 2010, la un preț de 50 000 MDL, când valoarea medie de piață în acel timp era de 100 000 MDL. În aceeași zi a fost audiată și [Tatiana Ciaglic](#), care nu a primit nicio întrebare din partea Comisiei Pre-vetting.

La 2 martie 2023, a fost audiat [Ion Guzun](#). El a fost întrebat despre nedeclararea în fața Comisiei a venitului în mărime totală de circa 94 000 MDL, realizat în 2019, de la trei surse diferite, și despre neindicarea a șase conturi bancare în declarația

Procurarea automobilelor la un preț diminuat, neindicarea prețului real al imobilelor, neachitarea impozitului pe venit, diferențe dintre venituri și cheltuieli sunt doar unele aspecte care au trezit interesul Comisiei Pre-vetting.

de avere și interese personale pentru anul 2021, pe care a depus-o în calitate de membru al Colegiului de selecție al judecătorilor.

La 3 martie 2023, a fost audiată [Angela Popil](#), care a fost întrebată despre achiziționarea în 1999 a unui teren pentru construcții, amplasat în mun. Chișinău (Durlești), pe care a fost construită și înregistrată în 2005 o casă de locuit. În 2007, acestea au fost vândute la un preț real de 70 000 EUR, însă prețul indicat în contract a fost de 33 000 EUR. La fel, candidata a fost chestionată despre vinderea în 2010 a unui apartament în Chișinău la un preț de 24 000 EUR, care a fost cumpărat în 2007 aproape la același preț. În 2010, valoarea medie de piață a acestuia era de circa 52 000 EUR. Ulterior, Comisia a întrebat despre procurarea în 2012 a unui teren pentru construcții, amplasat în mun. Chișinău (Durlești), pe care se afla o casă de locuit, la un preț declarat de circa 55 000 EUR. Angela Popil a declarat că prețul real achitat a fost cu 10 000 EUR mai mult. Audierea candidatei s-a finisat cu întrebări privind procurarea în 2015 a unui automobil de model Dacia Logan, anul de fabricație 2008, la un preț de 5 000 MDL, a cărui valoare medie de piață ar fi semnificativ mai mare.

La 6 martie 2023 a avut loc audierea lui [Valentin Caisîn](#). Acesta a fost întrebat despre sursele mijloacelor bănești pentru achiziționarea în 2022 a unui apartament în Chișinău și neachitarea impozitelor pe venit în perioada anilor 2018 – 2021. Totodată, Comisia a întrebat despre o sancțiune disciplinară aplicată candidatului în 2019 în legătură cu activitatea sa avocațială, precum și despre o cauză penală intentată în 2022 pe numele candidatului privind comiterea infracțiunii de huliganism.

Candidatul [Alexandru Postica](#) a fost audiat la 7 martie 2023. El a fost chestionat despre procurarea în 2020 a unui automobil de model Audi Q5, anul de fabricație 2014, în schimbul altui automobil de model Honda CRV, anul de fabricație 2006, și a sumei de 9 000 EUR, donată de către un prieten al candidatului evaluat. La fel, Comisia Pre-vetting a întrebat despre construcția unei pensiuni în perioada anilor 2015 – 2018 în raionul Rezina, pe un teren procurat în 2006 la preț de 30 000 MDL, și transmiterea acesteia în administrare către o societate comercială fondată în 2010 de către soția candidatului, precum și despre creanța în valoare de circa 900 000 MDL pe care o deține candidatul în raport cu societatea comercială dată.

Audierile au finisat la 9 martie 2023 cu [Alexandru Rotari](#). Candidatul a fost întrebat despre diferența dintre venituri și cheltuieli pentru anii 2017 – 2021, în valoare de circa 400 000 MDL, despre un depozit bancar deschis în 2016 în mărime de 21 000 EUR, precum și despre o tranzacție inexplicabilă din anul 2017. La fel, au fost acordate întrebări despre eliberarea din funcția de judecător a candidatului în 2014, pe motivul unei informații parvenite din partea Serviciului de Informare și Securitate cu privire la factorii de risc ce țin de persoana acestuia.

La 10 martie 2023, Comisia Pre-vetting a [anunțat](#) despre încheierea audierilor publice a candidaților non-judecători la CSM. S-a notat că în total au fost audiate șapte persoane, iar candidatul Ștefan Belecciu, care a refuzat publicarea deciziei ce-l vizează, a solicitat să fie evaluat fără a participa la audieri.

Evaluarea candidaților non-judecători a **finalizat** la 30 martie 2023, când a fost publicată ultima decizie în acest sens. În rezultat, doar 3 din 12 candidați au promovat evaluarea, aceștia fiind: **Tatiana Ciaglic**, **Ion Guzun** și **Alexandru Postica**. Toate deciziile Comisiei au fost remise către Parlament, care, în cadrul **ședinței plenare** din 30 martie 2023, a **numit** candidații menționați în funcțiile de membri ai CSM.

Potrivit **Legii pre-vetting**, candidații care nu au promovat evaluarea, au dreptul să conteste deciziile Comisiei Pre-vetting la CSJ. Aceste contestații trebuie să fie examinate în termen de 10 zile, însă în practică acest termen nu a fost respectat niciodată.

CURIOZITĂȚI DESPRE ADUNAREA GENERALĂ A JUDECĂTORILOR DIN 17 MARTIE

La 17 martie 2023, după o pauză de aproximativ patru ani, a avut loc Adunarea Generală a Judecătorilor (**AGJ**), la care au participat 330 din cei 425 de judecători numiți în funcție. La AGJ participă toți judecătorii din țară, iar convocarea ordinară a acesteia trebuie făcută anual, însă în ultimii patru ani AGJ nu a avut loc din cauza pandemiei și a evaluării extraordinare a candidaților judecători pentru CSM, care trebuie aleși de către AGJ.

Potrivit **Legii** privind organizarea judecătorească, AGJ este principalul organ al autoadministrării judecătorești, alături de CSM. Competențele principale al AGJ sunt: alege, din rândul judecătorilor, membrii CSM și membrii colegiilor de selecție, evaluare și disciplină a judecătorilor; aprobă codul de etică al judecătorului; audiază raportul de activitate al CSM.

Cu votul a 145 de judecători, președinte al AGJ a fost ales **Anatolie Țurcan**. Secretarul AGJ a fost desemnat **Gheorghe Balan**, iar **Marina Rusu** și **Victoria Sanduța** au fost alese în calitate de numărătoare a voturilor exprimate de către judecători. Magistrații Țurcan, Balan și Rusu au candidat la CSM din rândul judecătorilor, însă, prin **deciziile** Comisiei Pre-vetting, s-a constatat nepromovarea de către aceștia a procedurii de evaluare a integrității (detaliile le găsiți în Buletinele informative CRJM **nr. 51**, **nr. 52** și **nr. 53**). Toți trei judecători au contestat deciziile Comisiei, însă doar acțiunea lui Țurcan a fost soluționată și respinsă prin **decizia** CSJ din 6 februarie 2023. Restul contestațiilor încă se află pe rol la CSJ. Victoria Sanduța a fost una din peste 20 de judecători **respinși** de către Președinta țării pentru reconfirmarea în funcție de judecător până la atingerea plafonului de vârstă.

Proiectul inițial al **agendei** AGJ, propus de către CSM, prevedea două subiecte: (i) aprobarea modificărilor în regulamentul de funcționare al AGJ; și (ii) alegerea membrilor permanenți ai CSM din rândul judecătorilor care au promovat pre-vetting-ul. Totuși, cu votul majorității judecătorilor, ordinea de zi a fost completată cu alte subiecte: audierea raportului de activitate al CSM și discuții privind

Aduarea Generală a Judecătorilor a fost întreruptă, fără a decide vreun subiect din agendă. Magistrații au avut discuții lungi și pline de emoții privind problemele din justiție și reformele pe care nu le susțin și au amânat alegerile în CSM.

problemele stringente din sistemul judecătoresc; și oportunitatea amânării alegerilor membrilor CSM din cauza contestațiilor pendinte la CSJ.

Discursurile cu privire la activitate CSM au fost ținute de către [Victor Micu](#) și [Nina Cernat](#), după care a urmat o rundă de întrebări-răspunsuri. Președintele interimar al CSM, Dorel Mustață, a plecat de la AGJ imediat după deschiderea ședinței, fără a accepta vreo întrebare. Judecătorii prezenți la adunare au întrebat membrii CSM despre: acordurile date de CSM privind pornirea urmăririi penale împotriva judecătorilor; fluxul mare a personalului ce asigură activitatea judecătorilor și remunerarea slabă a acestora; condițiile de muncă precare din instanțele judecătorești naționale; transferul arbitrar al judecătorilor, fără acordul acestora; nepublicarea deciziilor luate de către președintele CSM și motivarea insuficientă a hotărârilor CSM.

Ulterior, mai mulți judecători au ținut discursuri, prin care și-au expus opiniile cu privire la probleme stringente din sistem. Cele mai aprinse discursuri au vizat atacurile politicianilor împotriva judecătorilor și evaluarea extraordinară a judecătorilor. Vorbitorii au susținut că situația din justiție nu este atât de critică încât să justifice evaluarea, iar Comisia de la Veneția a [formulat](#) recent mai multe rezerve față de acest mecanism. O parte dominantă din vorbitori a propus amânarea subiectului ce ține de alegerea membrilor judecători la CSM, pe motivul aflării în examinare la CSJ a contestațiilor înaintate de către judecătorii care nu au promovat evaluarea. Fără promovarea evaluării, ei nu puteau fi incluși în buletinul de vot. Niciunul din magistrați, cu excepția judecătoarei CSJ [Aliona Miron](#), nu a întrebat despre motivele tergiversării examinării acestor contestații, or, potrivit [Legii Pre-*vetting*](#), ele urmau a fi soluționate timp de 10 zile. Astfel, ultimul termen de examinare a contestațiilor a expirat cu cel puțin trei săptămâni până la desfășurarea AGJ.

Spre final, la propunerea președintelui AGJ Anatolie Țurcan, magistrații au decis crearea unui grup de lucru privind elaborarea unei declarații din partea corpului judecătoresc, prin care să fie abordate probleme sistemice din domeniul justiției, fără a fi specificat exact ce va conține această declarație. Conex, judecătorii au decis întreruperea ședinței până la 28 aprilie 2023, cu toate că [Legea](#) cu privire la CSM nu prevede un astfel de mecanism, iar neexaminarea contestațiilor nu este un motiv legal pentru amânarea AGJ.

OPINIILE JURIDICE ALE CRJM – FEBRUARIE-MARTIE 2023

În această perioadă, CRJM a prezentat mai multe opinii juridice pe marginea proiectelor de legi remise spre coordonare de Ministerul Justiției sau înregistrate deja în Parlament. Aceste proiecte de legi sunt fie parte componentă a reformei sistemului de justiție, fie alte inițiative legislative promovate în contextul procesului de aderare la UE. Sumarul opiniilor este prezentat mai jos, iar versiunea integrală a acestora poate fi consultată pe [pagina web](#) a organizației, www.crjm.org.

La 7 februarie 2023, CRJM împreună cu alte trei organizații ale societății civile, au trimis în adresa Parlamentului, [opinia juridică](#) referitoare la amendamentele la pachetul de legi privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, [votat](#) în lectură finală la 30 martie 2023. Versiunea inițială a proiectului introducea o procedură complicată de înregistrare a organizațiilor necomerciale, cerând prezentarea copiilor documentelor de identitate ale tuturor membrilor organelor de conducere ale organizației, pentru a fi înregistrați ca beneficiari efectivi ai organizației. În opinia prezentată de societatea civilă, s-a propus ca beneficiarul efectiv al organizației necomerciale să fie înregistrată doar persoana care „controlează” organizația, sau membrii organului suprem de conducere în cazul Fundațiilor. Această propunere a fost acceptată.

La [14 februarie 2023](#) și la [30 martie 2023](#), CRJM a expediat opiniile juridice în contextul inițiativei proiectului de Lege privind accesul la informațiile publice. Propunerile CRJM au vizat modificarea titlului legii din „Lege privind accesul la informațiile publice” în „Lege cu privire la accesul la informațiile de interes public”, completarea listei persoanelor obligate să ofere informația (cu executorii judecătorești, notarii, partidele politice și organizațiile social-politice), micșorarea termenului de examinare și soluționare a cererilor de informații de interes public și a termenului pentru depunerea acțiunii în contencios administrativ, precum și calcularea termenului de acordare a informației de la data depunerii cererii, nu de la data înregistrării acesteia în registrul autorității publice.

La 27 martie 2023, a fost prezentată Ministerului Justiției [opinia juridică](#) pe marginea Legii privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor. Proiectul propune comasare colegiilor privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor. CRJM a propus menționarea în lege a principiului egalității de gen, extinderea termenului de evaluare ordinară a judecătorilor de la patru la cinci ani, excluderea indicatorilor de evaluare din lege (cu condiția ca acești indicatori să fie prevăzuți în Regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii (CSM)) și creșterea ponderii unor asemenea aspecte precum evaluarea performanțelor și rezultatului studiilor de la Institutul Național al Justiției. Alte propuneri s-au referit la obligativitatea detașării/suspendării din funcția primară a membrilor Colegiului nou format, reglementarea în lege a rolului pro-activ al Secretariatului Colegiului și detalierea reglementărilor cu privire la publicarea hotărârilor Colegiului (atât hotărârile, cât și opiniile separate să fie publicate), precum și instituirea unei interdicții pentru membrii Colegiului la promovare în decursul exercitării funcției. Opinia de asemenea recomandă reglementarea clară a rolului CSM în procesul de oferire a punctajelor în concursurile pentru numirea sau promovarea judecătorilor. Acest proiect de lege, cât și proiectul de lege privind accesul la informațiile de interes public, [au fost aprobate](#) de Guvern la 12 aprilie 2023.

La 28 martie 2023, CRJM a prezentat Parlamentului [câteva propuneri de îmbunătățire](#) a proiectului de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (CSJ), [votat](#) în lectură finală la 30 martie 2023. Acestea se refereau în principal la ajustarea criteriilor de evaluare a judecătorilor și candidaților la funcția de

În luna martie, Parlamentul a votat 35 de inițiative legislative în prima lectură, iar 46 au fost adoptate în lectură finală. Multe dintre acestea se refereau la reforma justiției.

judecător la CSJ, în contextul ultimului [aviz](#) al Comisiei de la Veneția. La fel, au fost înaintate propuneri ce țin de incompatibilitățile statutului de membru al Comisiei de evaluare, alegerea de către Parlament a membrilor Comisiei de evaluare, completarea drepturilor persoanelor evaluate, îmbunătățirea regulilor de întocmire și adoptare a raportului de evaluare, precum și concretizarea cazurilor când CSJ admite contestațiile împotriva hotărârilor CSM și includerea Comisiei de evaluare în procesul de examinare a contestațiilor. Din cele nouă recomandări propuse de CRJM, patru au fost acceptate integral, iar două parțial.

COMISIA DE LA VENEȚIA PROPUNE ÎMBUNĂȚIREA MECANISMULUI DE REDUCERE A INFLUENȚEI OLIGARHILOR

La 13 martie 2023, Comisia de la Veneția a emis o [opinie preliminară la proiectul de lege](#) cu privire la limitarea influenței excesive economice și politice în viața publică, numită convențional și legea de oligarhizare. Proiectul de lege, împreună cu [alte activități care urmăresc același scop](#), constituie un angajament asumat de către autorități în vederea implementării celor [nouă condiționalități](#) pentru începerea negocierilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

În general, Comisia de la Veneția a sprijinit obiectivul formulat de către proiectul de lege, și anume reducerea sau eliminarea influenței oligarhice. Eforturi similare se întreprind în această perioadă și în alte state, precum Ucraina și Georgia, țări care se confruntă cu probleme similare. În același timp, Comisia a constatat că mai multe măsuri propuse pot duce la încălcări ale drepturilor fundamentale. Aceste măsuri includ, printre altele, stocarea și prelucrarea datelor cu caracter personal despre persoanele potențial desemnate, stigmatizarea asociată cu publicarea de informații sau „liste” cu numele potențialilor oligarhi, precum și interzicerea subiecților care se încadrează în noțiunea de oligarh de a finanța, chiar și parțial, activități politice sau de a controla instituții media.

Comisia a mai criticat neclaritatea criteriilor utilizate pentru a desemna o persoană ca oligarh, dar și libertatea largă de apreciere a Comitetului Național de deoligarhizare, organul colegial însărcinat cu atribuții speciale de desemnare, invocând lipsa de proporționalitate a unor măsuri propuse. În special, Comisia a subliniat că proiectul prevede obligații împovărătoare pentru persoanele desemnate drept „oligarhi”, precum și pentru funcționarii publici care intră în contact cu aceștia, iar eficacitatea acestor obligații este contestabilă. Comisia a recomandat calibrarea atribuțiilor Comitetului, or posibilitatea acestuia de a colecta informații de la orice persoană ar fi o atribuție extrem de largă și neîngrădită. Comisia de la Veneția consideră că ar trebui să fie contrabalansată, cel puțin pentru a exclude autoincriminarea, o protecție a privilegiului profesional juridic și a privilegiilor jurnaliștilor.

Mai multe măsuri propuse în Legea de oligarhizare pot duce la încălcări ale drepturilor persoanelor desemnate drept „oligarhi”.

Comisia de la Veneția a sugerat că ar exista și alte măsuri mai puțin intruzive, de exemplu, aprobarea unor modificări legislative în diverse domenii pentru a slăbi posibilitatea concentrării intereselor din domeniul mass-media sau întărirea instituțiilor statului de drept pentru a investiga eficient eventuale abuzuri comise în domeniul economiei.

În final, Comisia de la Veneția a sugerat câteva îmbunătățiri concrete la proiectul de lege. Acestea includ clarificarea criteriilor de desemnare a unei persoane ca fiind „oligarh”, eliminarea criteriului naționalității, astfel încât efectele legii să fie extinse și asupra altor persoane decât cetățenii Republicii Moldova, asigurarea unor garanții procedurale pentru persoanele care sunt investigate sau desemnate în final drept „oligarhi”, inclusiv dreptul de a suspenda deciziile de desemnare până când aceasta trece filtrul unui control judiciar la Curtea Supremă de Justiție.

Comisia a mai recomandat asigurarea proporționalității anumitor consecințe ale desemnării drept „oligarh” prin eliminarea interdicției totale pentru persoanele desemnate drept „oligarhi” de a finanța partidele politice, campaniile electorale și mitingurile și demonstrațiile „cu revendicări politice”, revizuirea cerinței ca anumiți funcționari publici să-și declare contactele și comunicările cu persoanele desemnate drept „oligarhi” și revizuirea cerinței de a renunța la controlul tuturor instituțiilor media în termen de șase luni de către persoanele desemnate în această categorie. În schimb, Comisia a sugerat consolidarea regulilor privind transparența donațiilor electorale, combinată cu un plafon general sau chiar cu o interdicție generală a donațiilor efectuate de către persoane juridice, pentru a evita ca mai multe persoane juridice să fie folosite pentru eludarea donațiilor individuale ale persoanelor fizice.

Urmare a avizului, Ministerul Justiției ar urma să revadă proiectul de lege, inclusiv după organizarea unor dezbateri publice largi, după care să-l remită repetat la Comisia de la Veneția pentru un aviz final.

I PE SCURT

La 6 martie 2023, [Curtea de Apel \(CA\) Chișinău a amânat](#) pentru 4 aprilie 2023 examinarea demersului Procuraturii Anticorupție (PA) privind finalizarea urmăririi penale în lipsa lui Vlad Plahotniuc în dosarul „Frauda bancară”. Motivul amânării este admiterea cererii apărării privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art. 305¹ alin. (4) din Codul de procedură penală. Într-o [postare pe Facebook](#), PA a învinuit instanța de apel de tergiversarea examinării dosarului. La rândul său, CA Chișinău a venit cu o [reacție](#) prin care și-a justificat decizia și a îndemnat participanții la proces și reprezentanții mass-media să respecte deciziile instanței.

La 16 martie 2023, Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) [a votat unanim](#) candidatura Ninei Cernat, membră CSM, pentru exercitarea interimatului funcției de Președinte al CSM. Propunerea a venit în contextul asigurării bunei

funcționări a Consiliului, având în vedere demisia președintelui interimar, Dorel Musteață, și a celorlalți membri CSM Luiza Gafton, Victor Micu, Petru Moraru și Anatolie Galben, din funcția de judecător începând cu 17 martie 2023.

La 9 martie 2023, Procuratura Anticorupție (PA) a anunțat că, într-o cauză penală privind finanțarea ilegală a unui partid a [fost sechestrată suma de 4,5 milioane MDL](#). Bani au fost depistați în automobilele reprezentanților Partidului „Șor”. Aceștia urmau să fie repartizați participanților la protestele organizate de partid. În toamna anului 2022, PA a [ridicat](#) alte 4,5 milioane MDL de la membrii și activiștii Partidului „Șor”. Bani erau destinați pentru achitarea persoanelor care au participat la proteste, a transportului și [salarilor în plic](#) ale membrilor de partid. În cadrul unei [postări](#) pe Facebook, Ilan Șor, care se ascunde în Israel, a declarat că banii îi aparțin, fără însă a menționa proveniența acestora și modul în care aceștia au ajuns în Moldova. Avera actuală a deputatului fugar nu a putut fi analizată, întrucât acesta nu a depus declarația de avere pentru anul 2022 la Autoritatea Națională de Integritate, în conformitate cu prevederile legii. În [declarația de avere](#) pentru anul 2021, Ilan Șor nu a declarat niciun venit, iar soția sa a obținut un venit mai mic de 4,5 milioane MDL.

La 13 martie 2023, Centrul Național Anticorupție a [comunicat despre trimiterea de către Procuratura Anticorupție](#) în instanța de judecată a cauzei penale în privința fostului deputat democrat Vladimir Andronachi. Acesta este investigat, printre altele, pentru infracțiuni de escrocherie și spălarea banilor în proporții deosebit de mari, inclusiv în cazul dosarului „Frauda Bancară”. Potrivit procurorilor, Andronachi, ca parte a unei organizații criminale conduse de Vladimir Plahotniuc, a creat condițiile necesare pentru stratificarea și integrarea banilor sustrași în circuitul legal național și al altor țări, statul fiind astfel prejudiciat cu peste 26 milioane MDL. Vladimir Andronachi continuă să se afle în arest preventiv după ce în noiembrie 2022 a [fost reținut](#) de autoritățile din Ucraina și predat autorităților Republicii Moldova.

La 15 martie 2023, CSP a [aprobat](#) numirea lui [Octavian Iachimovschi](#) în funcția de adjunct (interimar) al procurorului-șef al Procuraturii Anticorupție. Iachimovschi este procuror-anticorupție din iunie 2011, iar în aprilie 2022 a candidat la funcția de șef al Procuraturii Anticorupție, fiind principalul contracandidat al actualei șefe Veronica Dragalin. El a fost conducătorul grupului de urmărire penală în dosarul „frauda bancară”, iar în septembrie 2022 a solicitat să-i fie retras acest statut, din motive neanunțate public. La aceeași dată, CSP a desemnat-o pe [Oxana Cazacu](#), procuror în cadrul Procuraturii municipiului Chișinău, pentru exercitarea interimatului de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale. Oxana Cazacu activează în calitate de procuror din ianuarie 2012, iar în 2022 a candidat la funcția de adjunctă a procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău.

La 28 martie 2023, [procuratura a transmis în judecată](#) cauza penală în privința ex-președintelui Republicii Moldova, Igor Dodon, a soției acestuia, Galina

Dodon, și a unui medic de familie. Medicul este acuzat că a emis, iar ceilalți doi au folosit un certificat medical fals în instanța de judecată pentru a obține permisiunea de a pleca în România, sub pretextul efectuării unui tratament post-COVID a copilului lor minor. Igor Dodon avea obligația de a nu părăsi țara într-o altă cauză penală examinată de Curtea Supremă de Justiție privind comiterea infracțiunii de corupere pasivă, îmbogățire ilicită și acceptare a finanțării partidului politic din partea unei organizații criminale (mai multe detalii în [Buletinul CRJM nr. 45](#)).

I ECHIPA CRJM

Ilie CHIRTOACĂ
Președinte

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Daniel GOINIC
Director de Program

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Vladislav GRIBINCEA
Director de Program

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Oxana BRIGHIDIN
Consilieră juridică

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Daniel STANCIU
Specialist în Comunicare

Andrei NASU
Consilier juridic

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

